

การวิเคราะห์ทัศนคติ ความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองชายแดนเพื่อเชื่อมโยงการ
ท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง: มุกดาหาร-สะหวันนะเขต-กวังตริ
The Attitude Analysis the needs of steak holder the potential of Border
Tourism Cities to Create the Linkage of Greater Mekong Subregion:
Mukdahan-Savannakhet-Quang Tri

¹ธนาวัฒน์ ปัทมฤทธิกุล (Thanawat Patthamaritthikul)

²ชวลีย์ ณ ถลาง (Chawalee Na Talang)

³ชมพูนุช จิตติถาวร (Chompunuch Jittithavorn)

⁴สหนนท์ ตั้งเบญจสิริกุล (Sahanon Tungbenchasirikul)

มหาวิทยาลัยพะเยา (University of Phayao)

Email: dannytourism@hotmail.com

Received November 26, 2018; Revised December 10, 2018; Accepted September 15, 2019

Abstract

This research aimed to study the tourism performance of border-cities tourism acting as the linkage of Mekong Sub-region: Mukdahan-Savannakhet-Quang Tri. There are 48 interviews conducted. The result Attitude Analysis The needs of steak holder of potential of border tourism cities to Linkage of greater Mekong subregion: Mukdahan-Savannakhet-Quang Tri shows the Attraction Amenities Accessibility Activities Accommodation Ancillary service Price Place Promotion People Physical evidence and Process. This sub-region is in the support of government; the tourism development plan for economy is conducted, known as “Mukdahan-Savannakhet-Quang Tri.” The analysis confirms the research results on the disadvantage of transportation, tourist services, and government supports especially from Mukdahan province. However, the delay in immigration process can be observed.

Keywords: Attitude Analysis, Development, Tourism, Border tourism

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติ ความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 2) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองชายแดนเพื่อเชื่อมโยงอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง: มุกดาหาร-สะหวันนะเขต-กวังตริ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีจำนวน 48 คน เป็นตัวแทนภาคธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว และภาคประชาชนชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเมืองชายแดนจังหวัดมุกดาหาร ใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีทัศนคติและความต้องการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองชายแดนเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 2) มีศักยภาพและมีความต้องการเพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการเดินทาง ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสถานที่พัก ด้านบริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวก ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคาค่าใช้จ่าย ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงานและเจ้าของกิจการ ด้านลักษณะทางกายภาพและด้านกระบวนการ โดยภาครัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยมีการจัดตั้งแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันจัดตั้งเป็นเมืองแปดสาม ผู้ประกอบการภาคเอกชนมีความพร้อม ส่วนปัจจัยที่ควรพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่ การบริการนักท่องเที่ยว เช่นการปรับปรุงระเบียบ ขั้นตอนการผ่านแดนให้มีความสะดวก และรวดเร็วเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: ทัศนคติ, การพัฒนา, การท่องเที่ยว, เมืองชายแดน

บทนำ

จากการคาดการณ์ขององค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) แนวโน้มการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2563 จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางระหว่างประเทศ เป็นจำนวนประมาณ 1.5 พันล้านคน ภูมิภาคเอเชียอยู่ในลำดับที่ 2 ของโลก รองจากทวีปยุโรป โดยจะมีนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวในทวีปเอเชีย ประมาณ 397 ล้านคน และจากการคาดการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2563 จะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ประมาณ 15.9 ล้านคน (Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports, 2016) เป้าหมายต่อไปของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย คือ การผลักดันให้ประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย (Tourism Hub of Asia) นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมีหลากหลายกลุ่ม (Goeldner & Ritchie, 2006) มีการแบ่งประเภทของนักท่องเที่ยว ตามลักษณะการเดินทางหรือเส้นทาง ออกเป็น 4 ประเภท คือ นักท่องเที่ยวต่างชาติ, นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ท่องเที่ยวภายในประเทศ, นักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวภายในประเทศ และนักท่องเที่ยวที่เดินทางออกนอกประเทศ โดยมีติด้านการท่องเที่ยว นับว่าการท่องเที่ยวเมืองชายแดน มีความสำคัญที่ควรมีการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น ซึ่งจะเกิดความยั่งยืนโดย Cronin (1990) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือการให้ประชาชนได้รับทราบและมีส่วนร่วม การที่คนได้ออกจากบ้านและสิ่งแวดล้อมเพื่อไปท่องเที่ยว ทำให้ได้รับความอิสระจึงทำให้การท่องเที่ยวเติบโต (Mathieson & Wall, 1982) กรอบการตีความของชายแดน มีหลายแนวคิดแต่ละแนวคิดชี้ให้เห็นความแตกต่างทางประชากรและการแสดงออกทางวัฒนธรรม (Glassner & Fahrer, 2004) อีกทั้งการมีชายแดนทำให้เกิดมีกิจกรรมที่หลากหลายทั้งส่วนบุคคลและสังคม ก่อให้เกิดผลดีแก่ทั้งสองประเทศ (Gropas, 2004;

Graham, et al., 2004) และการศึกษาเรื่องเมืองท่องเที่ยวชายแดน ก็ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างประเทศทั้งสองแนวชายแดน (Jittithavorn, 2007)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติ ความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองท่องเที่ยวชายแดนเพื่อเชื่อมโยงอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง: มุกดาหาร-สะหวันนะเขต-กวางตรี
2. เพื่อเสนอแนะให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองชายแดน เพื่อเชื่อมโยงอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง: มุกดาหาร-สะหวันนะเขต-กวางตรี

ทบทวนวรรณกรรม

เมืองชายแดนเป็นการกำหนดเขตอำนาจการปกครอง อำนาจอธิปไตยของดินแดนแห่งหนึ่ง รวมถึงการปกครองที่ปรากฏในดินแดนต่าง ๆ การจัดระเบียบวิธีการดำเนินชีวิตแบบผสมผสาน เพื่อให้ความแตกต่างของทั้งสองมีการเชื่อมโยงกัน เมืองชายแดนเปรียบเสมือนเส้นแบ่งเขตความแตกต่างทางการปกครองของทั้งสองประเทศออกจากกัน เมืองชายแดนเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดความแตกต่างของสังคมและวัฒนธรรม หลักเกณฑ์ของชุมชน ความเชื่อมโยงของอำนาจบริหารตามแนวคิดของ Jittithavorn (2007) ให้ความเห็นว่านักท่องเที่ยวคือหัวใจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวเติบโต ซึ่งสอดคล้องกับ Gladwell & Bedini (2004) ปัจจุบันกลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Sub-region: GMS) ประกอบด้วยสาธารณรัฐประชาชนจีน (มณฑลยูนนาน) สหภาพเมียนมาร์ ประเทศไทย ประเทศกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มีประชากรรวมกันประมาณ 240 ล้านคน มีอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขงเพิ่มมากขึ้น การปรับปรุงสาธารณูปโภคที่สอดคล้องกับการวางแผนด้านการคมนาคมขนส่งตามแนว เขตเศรษฐกิจในส่วนของประเทศไทยไป สปป.ลาว และเวียดนาม โดยมีการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดมุกดาหาร กับแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว ทำให้เกิดเส้นทางท่องเที่ยวที่อุดมไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวมากมาย สะพานมิตรภาพไทย-ลาว 2 (Second Thai-Lao Friendship Bridge) เป็นสะพานข้ามแม่น้ำโขง เชื่อมต่อจังหวัดมุกดาหารของประเทศไทย เข้ากับแขวงสะหวันนะเขตของ สปป.ลาว เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเศรษฐกิจตะวันตกตะวันออก ซึ่งเริ่มจากพม่า ผ่านไทย สปป.ลาว และสิ้นสุดที่เวียดนาม

Hausman, Haytko & Kent (2007) กล่าวว่าความสัมพันธ์ของกระบวนการขนส่งการค้าชายแดน คือ กลยุทธ์กำไรทางธุรกิจ การเดินทางเส้นทางกวางตรี สามารถเชื่อมโยงผ่านมาทางลาวบาว เมืองพิน เมืองสะหวันนะเขต ผ่านเส้นทางหมายเลข 9 เพื่อเชื่อมโยงสู่จังหวัดมุกดาหาร ขณะเดียวกันการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับ สปป.ลาว ยังเท่ากับเป็นการขยายโอกาสการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาค และการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องสอดคล้องกับความยั่งยืนและการอนุรักษ์จากความคิดเห็นของ Vincent & Thomson (2002) ประเทศไทยต้องการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้เป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยว (Tourism Destination) จากการศึกษาของ Felsenstein & freeman (2001) การเข้ามาท่องเที่ยวเมืองชายแดนเพื่อจับจ่ายยังเป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมไปทั่วโลก (Jensen-Verbeke, 1990)

การท่องเที่ยวเมืองชายแดนเป็นประโยชน์กับประเทศที่เกี่ยวข้อง ดังเช่น จังหวัดมุกดาหาร ถือได้ว่าเป็นมิติใหม่ทางการท่องเที่ยว เป็นความต้องการที่จะมีการจัดการและมีความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งความร่วมมือนี้ จะทำให้อุปกรณ์คมนาคมในลักษณะการได้ประโยชน์ร่วมกัน (Win-Win strategy) ของทั้งประเทศไทย และฝั่ง สปป.ลาว และเวียดนาม ซึ่งมีผลเกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว หน่วยงานราชการ นักวิชาการ รวมทั้งผู้ประกอบการภาคเอกชนอาจนำผลการวิจัยเหล่านี้ ไปใช้เพื่อกำหนดนโยบายและแผนในการจัดการการท่องเที่ยวเมืองชายแดน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งในปัจจุบัน สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 จากจังหวัดมุกดาหารไปยังแขวงสะหวันนะเขต ได้ส่งผลให้ประเทศไทยและ สปป.ลาว มีศักยภาพสูงในด้านการค้าและการท่องเที่ยว ดังนั้น เมืองชายแดนจังหวัดมุกดาหาร นับได้ว่า มีโอกาสสูงที่จะพัฒนาเพื่อการรองรับนักท่องเที่ยวระดับนานาชาติในปัจจุบันและอนาคต และสมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการส่งเสริมให้เป็นประตูสู่ สปป.ลาว และเวียดนาม และเชื่อมโยงจนถึงทางตอนใต้ของจีน

จากการศึกษาและวิจัยในพื้นที่ 3 ประเทศ สามารถวิเคราะห์ทัศนคติและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองชายแดนเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง จังหวัดมุกดาหาร แขวงสะหวันนะเขต จังหวัดกว๋างตรี ได้ดังต่อไปนี้

1. แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) จังหวัดมุกดาหาร มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ หอแก้วมุกดาหาร ศาลเจ้าพ่อเจ้าฟ้าเมือง ศาลเจ้าแม่สองนางพี่น้อง วัดศรีมงคลใต้ วัดศรีบุญเรือง สะพานมิตรภาพ 2 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) กลองมโหระทึก ฐานปฏิบัติการรวมน้ำใจ วัดบรรพตคีรี น้ำตกตาดโตน หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แก่งกะเบา วัดมโนภิรมย์ วัดพระศรีมหาโพธิ์ และวัดรอยพระพุทธรูปทามโนรมย์ สำหรับแขวงสะหวันนะเขต มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ วัดพระธาตุโพธิ์ วัดพระธาตุอุรังคัง วัดรัตนรังษี วัดไชยสมบุญ สะพานมิตรภาพ 2 วัดเจ้าปราสาทหินหิน ตลาดสิงคโปร์ โบสถ์เซนต์เทเรซา พิพิธภัณฑ์แขวงสุวรรณเขต และพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ และจังหวัดกว๋างตรี มีสถานที่ท่องเที่ยวที่รู้จัก เช่น อุโมงค์วินม็อก สะพานเทียนเลื่องข้ามแม่น้ำเบนไห่ ในจังหวัดกว๋างตรี เป็นเส้นแบ่งประเทศเวียดนามเป็นสองภาคเป็นการชั่วคราว

2. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) สำหรับมุกดาหารมีสิ่งอำนวยความสะดวก มีทั้งจุดประชาสัมพันธ์และป้ายประชาสัมพันธ์บอกทางแหล่งท่องเที่ยว ตู้เอทีเอ็ม ห้องน้ำสาธารณะ และร้านขายของที่ระลึก ส่วนแขวงสะหวันนะเขต เป็นเพียงเมืองทางผ่านมีตู้เอทีเอ็ม มีป้ายบอกเส้นทางไม่มากนัก และจังหวัดกว๋างตรีจะมีความสะดวกในตัวจังหวัดแต่สำหรับความสะดวกที่แหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างไกลจากตัวจังหวัด

3. ด้านการเดินทาง การคมนาคมการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) จังหวัดมุกดาหาร มีถนนที่สะดวกและมีรถโดยสารสาธารณะ เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก แต่สำหรับแขวงสะหวันนะเขต มีรถโดยสารสามล้อที่เรียกว่าสกายแล็บไว้บริการ ส่วนจังหวัดกว๋างตรี มีรถบริการจากในตัวจังหวัดไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่นอกเมือง

4. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) จังหวัดมุกดาหารมีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี และบางกิจกรรมก็มีการจัดร่วมกับแขวงสะหวันนะเขต เช่น ประเพณีแข่งเรือยาวในแม่น้ำโขง การแข่งขันจักรยาน การแข่งวิ่งมาราธอนข้ามสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 แต่สำหรับจังหวัดกว๋างตรี เป็นเมืองรองด้านการท่องเที่ยวของเวียดนาม มีกิจกรรมไม่มากนัก ทั้งสามเมืองมีจุดเด่นที่คล้ายกัน คือ มีคนเชื้อสายเวียดนามอยู่และมีกิจกรรมที่สื่อให้รู้ว่าเป็นวัฒนธรรมของคนเชื้อสายเวียดนาม

5. ด้านสถานที่พัก (Accommodation) จังหวัดมุกดาหาร มีโรงแรมบริการเฉพาะ ที่รองรับการบริการเส้นทางนี้ ต้องเปิดรับนักท่องเที่ยวที่จะแวะมาทานอาหารเช้าและอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้า ที่เรียกว่า การบริการแบบ Day use

เพื่อจะเดินทางข้ามแดนไปที่สะพานนะเขตและเวียดนามต่อไป สำหรับแขวงสะพานนะเขต นักท่องเที่ยวไม่นิยมแวะพัก จังหวัดกวางตรี มีที่พักในตัวเมือง

6. ด้านบริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว (Ancillary service) จังหวัดมุกดาหารมีสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ธนาคาร จุดบริการแลกเปลี่ยนเงินตรา ไปรษณีย์ โรงพยาบาล และบริษัททัวร์ บริษัทรถเช่าไว้รองรับทั้งนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น สำหรับแขวงสะพานนะเขต ส่วนใหญ่การใช้บริการที่สะพานนะเขต เป็นการให้บริการจากบริษัททัวร์ที่มีัคคเหตุกัท้องถิ่นคอยบริการระหว่างเส้นทาง และการบริการรถเช่าที่นำเที่ยวตั้งแต่ด่านชายแดนของไทยไปจนถึงเวียดนาม ส่วนจังหวัดกวางตรี ก็มีสิ่งอำนวยความสะดวก เพราะเป็นเมืองท่องเที่ยวใหม่ที่ถือว่าการท่องเที่ยวเมืองรองที่นักท่องเที่ยวผ่านไปมา เพื่อจะไปเที่ยวเมืองหลักคือ เมืองเว้ และฮอยอัน

7. ผลิตภัณฑ์ (Product) จังหวัดมุกดาหารมีแหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามทั้งธรรมชาติ ทางวัฒนธรรมและสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น ถือได้ว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับสูง เช่น วัดภูพานารมย์ วัดสองคอน แก่งกะเบา หอแก้วมุกดา แต่สำหรับสะพานนะเขตมีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม แต่ก็มีจำนวนน้อยกว่าไทย เช่น วัดพระธาตุอิงฮัง วัดพระธาตุโพธิ์ และกวางตรียังมีแหล่งท่องเที่ยวในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น สะพานเหียนเลื่องข้ามแม่น้ำเบนไห่ และอุโมงค์วินห์หม็อก

8. ราคาค่าใช้จ่าย (Price) ราคาแพคเกจทัวร์โปรแกรมท่องเที่ยวสามประเทศราคาประมาณ 7,500-12,000 บาท ราคาขึ้นอยู่กับระดับของโรงแรมที่พัก สำหรับการไปเที่ยว 4 วัน 3 คืน เป็นการมาท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเทศ โปรแกรมทัวร์ที่ได้รับความนิยมคือ เที่ยว 3 เมืองกินข้าว 3 มื้อในหนึ่งวัน

9. ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การท่องเที่ยวในเส้นทางนี้ โดยส่วนมากจะเป็นการท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะเป็นกรุปเหมา (Incentive tour) เป็นการท่องเที่ยวที่จัดทำโดยบริษัททัวร์ที่จะส่งตัวแทนไปเสนอขายตามบริษัทต่าง ๆ และหน่วยงานของทางภาครัฐ ที่รวมการศึกษาดูงานเข้าไปในโปรแกรมทัวร์ด้วย และมีการขายออนไลน์ทางเว็บไซต์ทางเว็บไซต์ของบริษัททัวร์ (Collective tour)

10. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งโรงแรมที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ตลอดจนบริษัททัวร์ต่าง ๆ จะมีเว็บไซต์ และเว็บไซต์ที่จะโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักผลิตภัณฑ์ของตนเอง

11. พนักงานและเจ้าของกิจการ (People) เจ้าของบริษัทที่ทำธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเส้นทางเมืองชายแดนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง เจ้าของบริษัททัวร์ เจ้าของร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึกเป็นคนเชื้อสายเวียดนาม

12. ลักษณะทางกายภาพ (Physical evidence) เมืองชายแดนในลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง เป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกันระหว่าง R8 R9 และ R12 โดยมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว เป็นตัวเชื่อมโยงที่จังหวัดมุกดาหารและแขวงสะพานนะเขต ตลอดเส้นทางมีธรรมชาติอันสวยงาม และมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวอยากมาท่องเที่ยว

13. กระบวนการ (Process) สำหรับการท่องเที่ยวเมืองชายแดนอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่มีเมืองหลักสามเมืองนี้ได้รับการจัดตั้งเป็นความร่วมมือกันทั้งสามประเทศ เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวเมืองชายแดนเพื่อเชื่อมโยงที่เรียกกันว่าเมืองแฝดสาม โดยมีตัวเชื่อม คือ วัฒนธรรมและชาติพันธุ์ของคนเชื้อสายเวียดนามที่อยู่ในแขวงสะพานนะเขต และในจังหวัดมุกดาหาร ตลอดจนได้รับการส่งเสริมจากทางรัฐบาลที่จะทำให้เมืองเหล่านี้เป็นเมืองพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการศึกษาเอกสาร (Documentary study) งานวิจัยตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง การเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 48 คน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการวิจัยในจังหวัดมุกดาหาร ประเทศไทยเป็นตัวแทนภาคธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและตัวแทนภาคชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 16 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการวิจัยในแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว เป็นตัวแทนภาคธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและตัวแทนภาคชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 16 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการวิจัยในจังหวัดกว๋างตรี สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามคือ ตัวแทนภาคธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และตัวแทนภาคชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 16 คน

2. การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Selection) และเลือกเลือกแบบลูกโซ่ (Snowball Selection) รวมจำนวน 48 คน

3. การวิเคราะห์ผลข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ นำมาเขียนบรรยายตามความเป็นจริง ของสภาพการดำเนินงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงครอบคลุมเนื้อหาอย่างสมบูรณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองชายแดนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ในเรื่องที่ต้องการศึกษา ขออนุญาตบันทึกเสียงและภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ

2. นำผลการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้รับมาสรุปผลให้ครบถ้วน ถูกต้องตามประเด็นต่าง ๆ ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อตรวจสอบประเด็นต่าง ๆ ที่ได้ตั้งไว้ หากพบว่าขาดประเด็นใดที่ไม่ชัดเจน ต้องไปสัมภาษณ์เพิ่มเติมจนกว่าจะได้ครบถ้วนตามต้องการ และผู้วิจัยสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเพื่ออภิปรายต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การนำเสนอรูปแบบงานวิจัยได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล แบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่น่าวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึก ใช้การตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) คำสัมภาษณ์ โดยพยายามค้นหา วิเคราะห์และตีความหมายที่แฝงอยู่ในข้อความเหล่านั้น แล้วนำมาสรุปเป็นข้อความบรรยายให้ชัดเจน

2. ใช้การเขียนบรรยายสิ่งที่ค้นพบอย่างละเอียดและชัดเจน พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำพูดประกอบคำหลักสำคัญที่ได้ เพื่อแสดงความชัดเจนในเนื้อหาของงานวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ทัศนคติ ความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองชายแดนเพื่อเชื่อมโยงอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง: มุกดาหาร-สะหวันนะเขต-กว๋างตรี ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) จังหวัดมุกดาหาร มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทั้งแหล่งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและงานประเพณี สำหรับแขวงสะหวันนะเขต มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นที่น่าสนใจและจังหวัดกว๋างตรี มีสถานที่ท่องเที่ยวที่รู้จัก เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ทั้งสามประเทศมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน
2. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) สำหรับมุกดาหารมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าประเทศทั้งสองในเมืองมุกดาหาร ส่วนแขวงสะหวันนะเขต เป็นเพียงเมืองทางผ่านยังต้องพัฒนาเพิ่มเติมและจังหวัดกว๋างตรีจะมีความสะดวกในตัวจังหวัดแต่สำหรับความสะดวกที่แหล่งเที่ยวค่อนข้างไกลจากตัวจังหวัด
3. ด้านการเดินทาง การคมนาคมการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) จังหวัดมุกดาหาร มีถนนที่สะดวกและมีรถโดยสารสาธารณะ และมีรถแท็กซี่จำนวนมาก แต่สำหรับแขวงสะหวันนะเขต มีรถประจำทางไม่มากและรถสามล้อ ส่วนจังหวัดกว๋างตรีมีศักยภาพในระดับปานกลางเพราะแหล่งเที่ยวอยู่นอกตัวเมือง
4. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) จังหวัดมุกดาหาร มีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี และบางกิจกรรมก็มีการจัดการกิจกรรมร่วมกับแขวงสะหวันนะเขต แต่สำหรับจังหวัดกว๋างตรี เป็นเมืองรองในด้านการท่องเที่ยวของเวียดนาม มีกิจกรรมไม่มาก ทั้งสามเมืองมีจุดเด่นที่คล้ายกัน คือ มีคนเชื้อสายเวียดนามอยู่และมีกิจกรรมที่สื่อให้รู้ว่าเป็นวัฒนธรรมของคนเชื้อสายเวียดนาม
5. ด้านสถานที่พัก (Accommodation) จังหวัดมุกดาหาร มีโรงแรมระดับ 4 ดาว และมีโรงแรมระดับ 3 ดาวเป็นจำนวนมาก สำหรับแขวงสะหวันนะเขต มีศักยภาพด้านที่พักในระดับปานกลาง เพราะนักท่องเที่ยวไม่นิยมแวะพักสำหรับจังหวัดกว๋างตรี มีที่พักหลายระดับราคา ตั้งแต่เกสต์เฮาส์ไปจนถึงโรงแรมระดับ 4 ดาว
6. ด้านบริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว (Ancillary service) จังหวัดมุกดาหาร มีสิ่งอำนวยความสะดวก มากมาย สำหรับแขวงสะหวันนะเขต ส่วนใหญ่การใช้บริการที่สะหวันนะเขตจะเป็นการให้บริการจากบริษัททัวร์ที่มีภาคคู่ศกที่ถ่วงน้ำหนักคอยบริการระหว่างเส้นทางและการบริการรถเช่าที่นำเที่ยวตั้งแต่ด่านชายแดนของไทยไปจนถึงเวียดนาม ส่วนจังหวัดกว๋างตรีก็สิ่งอำนวยความสะดวกในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบคือด่านตรวจคนเข้าเมืองที่ประเทศไทยมีความล่าช้า
7. ผลิตภัณฑ์ (Product) จังหวัดมุกดาหารมีแหล่งท่องเที่ยว หลากหลายที่ถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ทั้งธรรมชาติ ทางวัฒนธรรมและสถานที่มนุษย์สร้างขึ้น ถือได้ว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับสูง แต่สำหรับสะหวันนะเขต มีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม และกว๋างตรี ยังมีแหล่งท่องเที่ยวในระดับปานกลาง
8. ราคาค่าใช้จ่าย (Price) ราคาแพคเกจทัวร์โปรแกรมท่องเที่ยวสามประเทศราคาไม่สูงเพราะทั้งสามประเทศให้ความร่วมมือในการจัดทำรายการนำเที่ยว
9. ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การท่องเที่ยวในเส้นทางนี้ โดยส่วนมากจะเป็นการท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะเป็นกรุปเหมา (Incentive tour) เป็นการท่องเที่ยวที่จัดทำโดยบริษัททัวร์ที่จะส่งตัวแทนไปเสนอขายตามบริษัทต่าง ๆ บริษัททัวร์หลัก ๆ จะอยู่ที่ด่านชายแดนจังหวัดมุกดาหาร
10. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งโรงแรมที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ตลอดจนบริษัททัวร์ต่าง ๆ จะมีเว็บไซต์ และเว็บเพจที่จะโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักผลิตภัณฑ์ของตัวเอง
11. พนักงานและเจ้าของกิจการ (People) เจ้าของบริษัทที่ทำธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเส้นทางเมืองชายแดนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่จังหวัดมุกดาหาร สะหวันนะเขต กว๋างตรี เจ้าของบริษัททัวร์ เจ้าของร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึกโดยส่วนมากจะเป็นคนเชื้อสายเวียดนาม

12. ลักษณะทางกายภาพ (Physical evidence) เมืองชายแดนในลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง อันประกอบไปด้วย จังหวัดมุกดาหารของประเทศไทย แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว และจังหวัดกวังตริ เวียดนาม เป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกันระหว่าง R8 R9 และ R12 โดยมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว เป็นตัวเชื่อมโยงคั่นข้างสะดวกในการเดินทาง

13. กระบวนการ (Process) สำหรับการท่องเที่ยวเมืองชายแดนอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ที่มีเมืองหลักสามเมืองนี้ ได้รับการจัดตั้งเป็นความร่วมมือกันทั้งสามประเทศ เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวเมืองชายแดนเชื่อมโยงที่เรียกกันว่า “เมืองแฝดสาม” โดยมีตัวเชื่อม คือ วัฒนธรรมและชาติพันธุ์ของคนเชื้อสายเวียดนาม ทั้ง 3 ประเทศ

อภิปรายผล

จากการศึกษาการวิเคราะห์ทัศนคติ แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองชายแดนเพื่อเชื่อมโยงอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง: มุกดาหาร-สะหวันนะเขต-กวังตริ สามารถวิเคราะห์ทัศนคติความต้องการได้ 2 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (6 As)

1.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางวัฒนธรรม และทางประวัติศาสตร์ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นตาม

1.2 ด้านการเข้าถึง (Accessibility) ทั้งสามเมือง มีความสะดวกพอสมควร จากจังหวัดมุกดาหารมีการเชื่อมโยงถึงแขวงสะหวันนะเขต โดยมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2 และถนนหมายเลข 9 เชื่อมโยงจากสะหวันนะเขตไปจนถึงจังหวัดกวังตริ ในปัจจุบันการเข้าถึงแหล่งสามารถใช้เทคโนโลยีการหาข้อมูลผ่านแอปพลิเคชัน จากเว็บไซต์ต่าง ๆ การเข้าถึงในปัจจุบันมีหลายช่องทางได้ มาช่วยสนับสนุน การที่ที่จะเข้าถึงแหล่งข้อมูล ต้องมีการประสานงานกับองค์กรและแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างฐานข้อมูลที่ดีและมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านที่พัก (Accommodation) จังหวัดมุกดาหาร แขวงสะหวันนะเขต และจังหวัดกวังตริมีที่พักหลายรูปแบบที่พร้อมจะต้อนรับนักท่องเที่ยวจากทุกช่องทาง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกที่พักใกล้แหล่งท่องเที่ยวและเดินทางสะดวก ที่พักที่ได้รับความนิยมของจังหวัดมุกดาหารจะอยู่ริมแม่น้ำโขง ที่พักในสะหวันนะเขตถ้าเปรียบเทียบด้านราคาและการบริการ จะเห็นได้ว่า มีราคาที่สูงมากกว่าที่จังหวัดมุกดาหาร ส่วนที่พักของกวังตริจะอยู่ในตัวเมือง

1.4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ด้วยนโยบายของจังหวัดมุกดาหาร คือ ต้องการให้นักท่องเที่ยวแวะซื้อของฝากของที่ระลึกที่ตลาดอินโดจีน ร้านขายของที่ระลึก เป็นจุดที่สำคัญอย่างหนึ่งของการท่องเที่ยว เพราะเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ส่วนที่แขวงสะหวันนะเขตก็มีการขายของที่ระลึกที่ตลาดลิงคิโปร์ ที่ร้านขายของที่ระลึกที่ลาวเฮาส์ หลักหกที่นำของที่ระลึกจากชุมชนต่าง ๆ ในแขวงสะหวันนะเขต และที่จังหวัดกวังตริก็จะมีจุดบริการนักท่องเที่ยวในตัวเมืองกวังตริ

1.5 ด้านกิจกรรม (Activity) ในอนุภูมิภาคนี้ จังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขต มีกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกันอยู่เสมอ แต่สำหรับความร่วมมือกับจังหวัดกวังตริมีกิจกรรมร่วมกันน้อย

1.6 บริการต่าง ๆ (Ancillary service) จังหวัดมุกดาหาร มีจุดสำคัญที่นักท่องเที่ยวนิยมมา คือ ตลาดอินโดจีน ที่มีสถานที่จอดรถบัส รถตู้ มีบริการตู้เอทีเอ็ม มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวที่มีความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับ Kamwiset (2011) ที่กล่าวถึงการจัดจุดบริการในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

2. ส่วนประสมทางการตลาด (7 Ps)

2.1 ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Product) ผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวที่เป็นทั้งสินค้าและบริการ จังหวัดมุกดาหารจะเน้นการท่องเที่ยวไปสามธรรมชาติ วัฒนธรรมและธรรมชาติ ส่วนแขวงสะหวันนะเขต ถือว่าเด่นด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดกว๋างตรีมีสถานที่ระลึกถึงสงคราม

2.2 ด้านราคาการท่องเที่ยว (Price) จังหวัดมุกดาหารโดยภาพรวมแล้ว สินค้ามาหลากหลาย แพคเกจทัวร์ก็มีหลายราคาให้เลือก ส่วนที่แขวงสะหวันนะเขตเป็นเมืองเล็ก ๆ ที่มีทางเลือกไม่มาก และจังหวัดกว๋างตรีก็เช่นเดียวกับแขวงสะหวันนะเขต สอดคล้องกับ Boonmeesrisanga et al. (2013) ที่กล่าวว่า การตั้งราคาควรมีภาครัฐมากำกับดูแล

2.3 ด้านการจัดจำหน่าย (Place) ธุรกิจท่องเที่ยวมีช่องทางการจัดจำหน่ายหลากหลาย เช่น การจัดงานทัวร์แพ็คเกจ และนักท่องเที่ยวออกเยี่ยมเยือนลูกค้าตามบริษัททัวร์ต่าง การจัดจำหน่ายเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ลูกค้าเข้าถึงสินค้าและบริการ ซึ่งสอดคล้องกับ Serirat et al. (2006)

2.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงทั้งสามเมือง มีการส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ โบชัวร์ เว็บไซต์ เว็บเพจ เว็บไซต์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tansomros (2008)

2.5 ด้านกระบวนการ (Process) ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวมีสินค้าหลากหลายและมีกระบวนการซื้อ-ขายในหลากหลายรูปแบบ การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องสร้างความประทับใจต่อนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลับมาใหม่

2.6 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical evidence) จังหวัดมุกดาหาร มีหลายอำเภอแต่อำเภอที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเมืองชายแดนเพื่อเชื่อมโยงกับแขวงสะหวันนะเขต มี 3 อำเภอหลักคือ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอหว้านใหญ่ และอำเภอดอนตาล ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังแขวงสะหวันนะเขตและจังหวัดกว๋างตรีได้

2.7 พนักงานเจ้าของกิจการ (People) เจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวในอนุภาคนี้นั้นส่วนใหญ่จะเป็นคนเชื้อสายเวียดนามทำให้การเจรจาสำเร็จ รวมือกันเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานภาครัฐบาลทั้ง 3 ประเทศ ควรแก้ไขกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เช่น ระเบียบการข้ามแดน การจ่ายค่าธรรมเนียมที่ด่านศุลกากร ในเมืองชายแดนให้สอดคล้องกันทั้ง 3 ประเทศ เช่น ตรวจสอบเข้าเมืองที่ด่านชายแดนศุลกากร ตำรวจทางหลวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการบูรณาการด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน เพื่อลดความขัดแย้งของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนช่วยกันประสานงานและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเทศ ได้พัฒนาอย่างยั่งยืน

2. ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน ทั้ง 3 ประเทศ ควรให้ความร่วมมือในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองชายแดนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงให้ต่อเนื่องและยั่งยืน เช่น การจัดแข่งขันเรือยาวลุ่มน้ำโขง การจัดแข่งวิ่งมาราธอนข้ามสะพานมิตรภาพ ไทย-ลาว แห่งที่ 2 และการจัดแข่งขันจักรยานนานาชาติ ระหว่างมุกดาหารและสะหวันนะเขต เป็นต้น

3. ด้านชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ศึกษาดูงาน ชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียงกับกับการท่องเที่ยวเมืองชายแดนอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง เช่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดเลย จังหวัดนครพนม จังหวัดสกลนคร และจังหวัดเชียงราย เพื่อนำความรู้มาพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น

References

- Boonmeesrisanga, M., Pinkaew, P., & Sakultangmaneerat, P. (2013). Factors Affecting Thai Tourists' Satisfaction and Behavior toward Chatsila Market in Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province. *Veridian E-Journal, SU, 6*(1), 648–660.
- Cronin, L. (1990). A strategy for tourism and sustainable developments. *World leisure and recreation, 32*(3), 12–18.
- Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports. (2016). *Statistics of Domestic Tourists in 2015*. Retrieved October 25, 2017, from <http://newdot2.samartmultimedia.com/home/details/11/221/24246>
- Felsenstein, D., & Freeman, D. (2001). Estimating the impact of cross border competition: The case of gambling in Israel and Egypt. *Tourism management, 22*, 511–521.
- Gladwell, N. J., & Bedini, L. A. (2004). In search of lost leisure: The impact of caregiving on leisure travel. *Tourism management, 25*, 685–693.
- Glassner, M., & Fahrner, C. (2004). *Political geography*. (3rd ed.). New Jersey: John Wiley and Sons.
- Glassner, M. I. (1996). *Political geography*. (2nd ed.). New York: Wiley.
- Goeldner, C., & Ritchie, J. R. B. (2006). *Tourism: Principles, practices, philosophies*. (10th ed.). Hoboken: Wiley.
- Gropas, R. (2004). Functional borders, sustainable security and EU–Balkan relations. *Southeast European black sea studies, 4*(1), 49–76.
- Hausman, A., Hytko, D. L. and Kent, J. L. (2007). Mexican maquiladoras; Helping or hurting the US/Mexico cross-border supply chain. *The International of Logistics Manage, 18*(3), 347–363.
- Jansen–Verbeke, M. C. (Speaker). (July 11, 1990). *From Leisure Shopping to Shopping Tourism*. In Proceedings of the ISA Congress, 1–17. Madrid: ISA.
- Jittithavorn, C. (2007). *Thailand and Leisure Oriented Cross-Border mobility Constraints and Permeability*. Thesis Ph.D., University of Otago, New Zealand.
- Kamwiset, B. (2011). *The Study of Fundamental Human Resources Effecting Participatory Ecotourism Management: a case study of Wat Khao community, Kokkloi sub-district, Takuatung district, Phang-nga province*. Nonthaburi: Ratchaphruek College.
- Mathieson, A., & Wall, G. (1982). *Tourism: Economic, Physical and social impacts*. London: Longman.
- Serirat, S., Sirikudta, S., Tangkrachang, A., Vongsaroj, R., Lanjanonda, P., Aneksuk, B., & Supason, C. (2006). *The Study of Tourism Strategic Planning Linking between Ubon Ratchathani Province, Thailand on Passing Chong–Mek to Champasak Province, Laos People’s Democratic Republic*. Bangkok: Funded by the Thailand Research Fund (TRF).
- Tansomros, N. (2008). The Comparison Study on The Tourist Behaviors at Thai–Lao Border: A cast study between Chong–Mek Border, Ubon Ratchathani Province and Mukdahan Border, Mukdahan Province. *Journal of Humanities, 4*(1), 35–43.

Vincent, V. C., & Thompson, W. (2002). Assessing community support and sustainability for ecotourism development. *Journal of travel research*, 41(2), 153–160.